



Briuselis, 2015 05 08  
COM(2015) 191 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS  
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ  
KOMITETUI**

**2014 m. ES pagrindinių teisių chartijos taikymo ataskaita**

{SWD(2015) 99 final}

# 1. Įvadas

Šioje penktojoje metinėje ataskaitoje apžvelgiama, kaip Europos Sąjunga (toliau – ES) ir jos valstybės narės 2014 m. įgyvendino ES pagrindinių teisių chartiją (toliau – Chartija).

Chartija galioja nuo 2009 m. gruodžio 1 d. Nustatydamos naujas priemones, ES institucijos privalo jos laikytis. Ji taip pat privaloma valstybėms narėms, kai jos veikia pagal ES teisę. Nors Chartija yra palyginti naujas teisės šaltinis, jos teisinė svarba nuolat didėja. 2014 m. ES teismai<sup>1</sup> Chartiją citavo<sup>2</sup> 210 sprendimų, 2011 m. jie tai darė 43 sprendimuose, 2012 m. – 87 sprendimuose, o 2013 m. – 114 sprendimų.

Naujasis Komisijos Pirmininkas J. C. Junckeris pareigas pradėjo eiti 2014 m. lapkričio mėn. Pirmininkas J. C. Junckeris įsipareigojo „<...> naudotis Komisijos prerogatyvomis tam, kad jos kompetencijos srityje būtų puoselėjamos mūsų bendros vertybės, teisinė valstybė ir pagrindinės teisės, tinkamai atsižvelgdamas į 28 valstybių narių konstitucinių ir kultūrinių tradicijų skirtumus“<sup>3</sup>. Už pagrindinių teisių apsaugą atsakingu Komisijos nariu jis paskyrė pirmąjį pirmininko pavaduotoją Fransą Timmermansą.

Komisija Chartijos laikosi visose savo politikos srityse. Siekdama skatinti pagrindines teises, ji glaudžiai bendradarbiauja su nacionalinėmis, Europos ir tarptautinėmis organizacijomis.

Per savo klausymą Europos Parlamente pirmasis pirmininko pavaduotojas F. Timmermansas įsipareigojo surengti metinį kolokviumą dėl pagrindinių teisių padėties ES, pagerinti tarpusavio bendradarbiavimą ir politinį dalyvavimą siekiant skatinti ir saugoti pagrindines teises. Kolokviume dalyvausiančios valstybės narės, institucijos ir suinteresuotieji subjektai diskutuos siekdami nustatyti ir įgyvendinti su pagrindinių teisių klausimais susijusius politinius veiksmus. Per pirmąjį kolokviumą, kuris bus surengtas 2015 m. spalio mėn., daugiausia dėmesio bus skiriama tolerancijos ir pagarbos skatinimui, visų pirma siekiant užkirsti kelią antisemitiskai ir antimusulmoniškai neapykantai ir su ja kovoti. Prieš kolokviumą bus konsultuojamasi su pilietine visuomene ir suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant du aukšto lygio dialogus, iš kurių vienas bus surengtas su religiniais lyderiais, o kitas – su nereliginių organizacijų atstovais.

Šioje ataskaitoje apžvelgiama, kaip Chartija taikoma ES institucijose, visų pirma Europos Komisijoje, ir valstybėse narėse. Joje atkreipiamas dėmesys į Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) svarbą ir pateikiama naujausia informacija apie ES prisijungimą prie jos. Pirmą kartą į ataskaitą

---

<sup>1</sup> Bendrasis Teismas, Tarnautojų teismas ir Teisingumo Teismas (ESTT).

<sup>2</sup> Žr. Komisijos tarnybų darbinio dokumento I priede pateiktą 2014 m. ESTT praktikos, kurioje Chartija tiesiogiai cituojama arba minima Teisingumo Teismo sprendimų motyvuojamosiose dalyse, apžvalgą.

<sup>3</sup> Žr. Jeanas-Claude'as Junckeris „Politinės gairės būsimai Europos Komisijai“  
[http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg\\_lt.pdf](http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg_lt.pdf), p. 8.

įtraukta naujo aktualaus klausimo skiltis; šiais metais aptarsime pagrindinių teisių skaitmeninėje aplinkoje klausimą.

## **2. ES Chartiją taiko visiems savo veiksams**

ES institucijos yra įpareigosos laikytis Chartijos, kad ir kokių veiksų imasi.

### **2.1. Teisėkūros veiksmai**

Sisteminiai su pagrindinėmis teisėmis susiję patikrinimai teisėkūros proceso metu yra būtini siekiant užtikrinti teisės aktų projektų atitikimą Chartijai. 2011 m. Komisija paskelbė „Praktines gaires dėl atsižvelgimo į pagrindines teises Komisijos poveikio vertinimuose“<sup>4</sup>. 2014 m. Komisija įsipareigojo persvarstyti savo poveikio vertinimų gaires ir surengė viešas konsultacijas<sup>5</sup>.

Byla *Digital Rights Ireland*<sup>6</sup> parodė, kad būtina tikrinti teisės akto projekto atitikimą pagrindinėms teisėms. Teisingumo Teismas nusprendė, kad Duomenų saugojimo direktyva<sup>7</sup> negalioja, nes ja buvo pažeistos Chartijos 7 ir 8 straipsniuose garantuojamos pagrindinės teisės į privatumą ir asmens duomenų apsaugą. Šiame sprendime paaiškinta, kad konkrečios pagrindinių teisių apsaugos priemonės, įskaitant nuostatas dėl išimčių, susijusių su profesine paslaptimi ir administracine arba teismine kontrole, turėjo būti nustatytos antrinės ES teisės aktuose ir jų nebuvo galima palikti nacionalinio teisės aktų leidėjo diskrecijai. ESTT nusprendė, kad duomenų saugojimas padeda įgyvendinti teisėtą visuotinės svarbos uždavinį, t. y. kovoti su sunkiu organizuotu nusikalstamumu, todėl duomenų saugojimas yra tinkama priemonė šiam uždaviniui įgyvendinti. Tačiau jis nustatė, kad minėtoje direktyvoje įtvirtinti pagrindinių teisių į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą ribojimai viršijo tai, kas iš tikrųjų būtina siekiant direktyvos tikslų.

Šis sprendimas yra svarbus visoms teisėkūros procese dalyvaujančioms ES institucijoms. 2014 m. gruodžio mėn. Taryba atnaujino savo „Metodikos gaires, skirtas suderinamumui su pagrindinėmis teisėmis Tarybos parengiamuosiuose organuose patikrinti“<sup>8</sup>. Siekiant užtikrinti didesnę gairių veiksmingumą, jose numatyta surengti mokymus Tarybos darbuotojams.

---

<sup>4</sup> SEC(2011) 567 *final*, 2011 5 6.

<sup>5</sup> [http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/consultation\\_2014/index\\_lt.htm](http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/consultation_2014/index_lt.htm).

<sup>6</sup> 2014 m. balandžio 8 d. ESTT sprendimas byloje C-293/12 ir C-594/12 *Digital Rights Ireland ir Kaertner Landesregierung*.

<sup>7</sup> Direktyva 2006/24/EB, OL L 105/54.

<sup>8</sup> Tarybos generalinis sekretoriatas, ST 5377 2015 INIT.

## 2.2. ES lėšų valdymas

Valdydamos ES lėšas, Sąjungos institucijos, įstaigos, biurai ir agentūros privalo laikytis Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių. Įgyvendindamos Sąjungos teisę, valstybės narės turi lygiai tokią pačią pareigą.

Byloje *Liivimaa Lihaveis MTU*<sup>9</sup> Teisingumo Teismas patvirtino ankstesnę savo praktikos nuostatą, kad „Sąjungos teisės įgyvendinimui“ būtina tam tikro lygio sąsaja, kuri išsivada iš sričių panašumo arba vienos srities netiesioginio poveikio kitai ribų<sup>10</sup>. Šioje byloje pagal ES teisę buvo reikalaujama, kad veiksmų programoje dalyvaujančios dvi valstybės narės ją įgyvendintų. Pirma, šios valstybės narės, taikydamos Reglamento Nr. 1083/2006 63 straipsnio 1 ir 2 dalis, privalėjo įsteigti stebėsenos komitetą. Antra, visos priemonės, kuriomis taikoma minėta veiksmų programa, turėjo atitikti reglamentų Nr. 1083/2006 ir Nr. 1080/2006 nuostatas. ESTT nustatė, kad stebėsenos komitetas, priimdamas programos vadovą, įgyvendino ES teisę, kaip ji suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. Programos vadove nebuvo numatyta galimybė atlikti stebėsenos komiteto sprendimo atmeti paraišką dėl subsidijos teisminę kontrolę; ESTT nusprendė, kad tai pažeidė Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į veiksmingą teisinę gynybą.

2014 m. gegužės mėn. Europos ombudsmenas pradėjo tyrimą siekdamas išsiaiškinti, kaip pagrindinių teisių laikomasi ES sanglaudos politikos srityje<sup>11</sup>. Savo 2014 m. spalio 29 d. atsakyme<sup>12</sup> Komisija įsipareigojo patvirtinti informuotumo apie Chartiją didinimo priemones, skirtas Europos struktūrinius ir investicijų fondus (ESI) valdančioms valstybėms narėms. Komisija oficialiai priminė valstybėms narėms jų įsipareigojimus laikytis Chartijos. Ji taip pat skiria ESI fondų lėšas, kad palengvintų skundų nagrinėjimo procedūrų vykdymą. Komisija informuos apie gerą patirtį ir paskelbs valstybėms narėms skirtas gaires dėl Chartijos laikymosi 2015 m. valdant ESI fondus.

Nelegalių migrantų laikino sulaikymo centre Komisija nustatė galimą pagrindinių teisių apsaugos pažeidimą; Audito Rūmai savo specialiojoje 2014 m. ataskaitoje patvirtino šį Komisijos vertinimą. Su centro nuoma susijusios išlaidos buvo įtrauktos į Išorės sienų fondo lėšomis finansuojamą nacionalinę programą ir užbaigus programą Komisija nepatvirtino susijusių išlaidų tinkamumo. Audito Rūmai nustatė, kad valstybė narė, nepasirūpindama tinkamomis nelegalių migrantų sulaikymo sąlygomis, pažeidė žeminančio elgesio draudimą (Chartijos 4 straipsnis) ir žmogaus orumo principą (Chartijos 1 straipsnis).

---

<sup>9</sup> 2014 m. rugsėjo 12 d. ESTT sprendimas byloje C-562/12 *Liivimaa Lihaveis MTU*.

<sup>10</sup> 1997 m. gegužės 29 d. ESTT sprendimo byloje C-299/95 *Kremzow* 16 punktas.

<sup>11</sup> <http://www.ombudsman.europa.eu/en/press/release.faces/en/54420/html.bookmark>.

<sup>12</sup> <http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/correspondence.faces/en/58451/html.bookmark>.

### **2.3. Žmogaus teisių aspektas ES išorės veiksmuose**

Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 21 straipsnyje nustatyti pagrindiniai principai, kurių laikomasi Sąjungos išorės veiksmų srityje. Jame patvirtinamas ES vaidmuo skatinant demokratiją, teisinę valstybę, žmogaus teisių visuotinumą ir nedalomumą ir Jungtinių Tautų Chartijoje ir tarptautinėje teisėje įtvirtintų principų laikymąsi. ES narėmis norinčios tapti šalys privalo laikytis žmogaus teisių. Visuose bendradarbiavimo ir prekybos susitarimuose su trečiosiomis valstybėmis nustatyta, kad žmogaus teisės<sup>13</sup> yra esminis šalių tarpusavio santykių aspektas.

2014 m. Europos išorės veiksmų tarnyba ir Komisija įvertino 2012–2014 m. veiksmų planą žmogaus teisių ir demokratijos srityje<sup>14</sup>. Veiksmų plane buvo nustatyti 97 konkretūs veiksmai. Pavyzdžiui, 2014 m. gegužės mėn. Tarybos patvirtintos ES gairės dėl žodžio laisvės internete ir už jo ribų. Gairėse pateiktos sąvokų apibrėžtys ir rekomendacijos, kaip apsaugoti visus teisės į žodžio laisvę aspektus, įskaitant teisę nevaržomai turėti savo nuomonę, teisę ieškoti informacijos ir ją gauti, taip pat teisę skleisti bet kokią informaciją ir idėjas naudojantis visomis žiniasklaidos priemonėmis ir be sienų.

Naujas 2015–2019 m. veiksmų planas rengiamas daugiau dėmesio skiriant vidaus ir išorės žmogaus teisių politikos nuoseklumo užtikrinimui, visų pirma atsižvelgiant į kovą su terorizmu, migraciją, judumą ir prekybą.

Siekdama įgyvendinti ES sutarties 21 straipsnyje nustatytus uždavinius, ES taiko ribojamąsias priemones<sup>15</sup>, kuriomis dažnai įgyvendinamos privalomos JT Saugumo Tarybos rezoliucijos, priimtose pagal Jungtinių Tautų Chartijos 41 ar 42 straipsnį, tačiau tokias priemones ES gali nustatyti ir savarankiškai. Taikant kai kurias ribojamąsias priemones sudaromi fizinių ir juridinių asmenų, kurių lėšos ir ekonominiai ištekliai išaldomi, sąrašai. Į tokius sąrašus įtrauktiems fiziniams ir juridiniams asmenims ypač svarbi teisė į gerą administravimą, veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą (ES pagrindinių teisių chartijos 41 ir 47 straipsniai). 2014 m. ESTT nagrinėjo bylas, susijusias su ribojamųjų priemonių fiziniams ir juridiniams asmenims taikymo procedūra. 2014 m. Teisingumo Teismas išnagrinėjo daugiau nei 30 bylų, susijusių su taikomų ribojamųjų priemonių teisėtumu, ir minėtus sąrašus pripažino teisėtais tik ketvirtadalyje bylų; visose kitose bylose sprendimai dėl tokių sąrašų sudarymo buvo panaikinti.

---

<sup>13</sup> Sąvoka „pagrindinės teisės“ ES vartojama žmogaus teisių sampratai apibrėžti atsižvelgiant į konkrečias ES vidaus aplinkybes. Paprastai sąvoka „pagrindinės teisės“ vartojama kalbant apie konstitucinę santvarką, o sąvoka „žmogaus teisės“ – tarptautinėje teisėje.

<sup>14</sup> [http://eeas.europa.eu/human\\_rights/index\\_lt.htm](http://eeas.europa.eu/human_rights/index_lt.htm).

<sup>15</sup> Žr. SESV 215 straipsnį.

Viena byla – *Yusef*<sup>16</sup> – buvo susijusi su ribojamosiomis priemonėmis, pritaikytomis pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 881/2002<sup>17</sup>. Šiuo reglamentu įgyvendinama JT Saugumo Tarybos rezoliucija dėl fizinių asmenų, juridinių asmenų ir grupių, kurių ryšius su „Al Qaida“ nustatė JT Sankcijų komitetas, turto iššaldymo. Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija yra kalta dėl neveikimo, nes neištaisė procedūrinių trūkumų ir esminių pažeidimų, susijusių su Hani El Sayyed Elsebai Yusefo lėšų iššaldymu. Todėl Bendrasis Teismas paragino Komisiją atlikti savo pareigą ir atidžiai, nešališkai ir, kai tinkama, „veiksmingai bendradarbiaujant“ su JT Sankcijų komitetu išnagrinėti sąrašo sudarymo pagrindus<sup>18</sup>. Komisija sąrašo sudarymo pagrindus peržiūri bendradarbiaudama su atitinkamomis JT įstaigomis.

Dauguma bylų<sup>19</sup>, kuriose ESTT panaikino juridiniams ar fiziniams asmenims taikomas ribojamąsias priemones, buvo susijusios su Tarybos sprendimais ir reglamentais, priimtais neturint pakankamai įrodymų ar informacijos, kuria remiantis juridinį ar fizinį asmenį būtų galima pagrįstai įtraukti į sąrašą, be to, Taryba neįvykdė jai pagal Chartijos 47 straipsnį tenkančios prievolės įrodyti, kaip išaiškinta *Kadi II* byloje<sup>20</sup>. Kitose bylose skundžiamos priemonės buvo panaikintos dėl procedūrinių pažeidimų<sup>21</sup>.

Kalbant apie prekybos politiką, pažymėtina, kad nuo 2014 m. sausio 1 d. pradėta taikyti peržiūrėta vienašališka bendroji lengvatų sistema (GSP+), pagal kurią reikalaujama laikytis pagrindinių su žmogaus teisėmis susijusių konvencijų. Stebėsenos mechanizmas iš esmės sugriežtintas, o tai padės užtikrinti, kad GSP+ naudos gavėjai laikytųsi savo įsipareigojimų, visų pirma atsižvelgiant į tai, ar jie ratifikuoja ir įgyvendina 27 tarptautines konvencijas, susijusias su žmogaus teisėmis ir kitais klausimais. Europos Parlamentas ir Taryba taip pat atlieka atidesnę stebėseną.

### 3. Chartijos taikymas valstybėse narėse

Komisija, kurią kontroliuoja ESTT, prižiūri, kaip valstybės narės, įgyvendindamos ES teisę, laikosi Chartijos. Sužinojusi apie pažeidimą, Komisija gali pradėti pažeidimo tyrimo procedūrą. Nacionaliniai teisėjai žino, jog Chartija yra priemonė, padedanti užtikrinti, kad valstybės narės laikytųsi pagrindinių teisių. ES teisės ir ES teise pagrįstos nacionalinės teisės nuostatos turi būti aiškinamos nuosekliai

---

<sup>16</sup> Žr. 2014 m. kovo 21 d. ESTT sprendimą byloje T-306/10 *Hani El Sayyed Elsebai Yusef prieš Europos Komisiją*.

<sup>17</sup> Reglamentas Nr. 881/2002, OL L 139/9.

<sup>18</sup> Ten pat, 102 punktas.

<sup>19</sup> Pavyzdžiui, 2014 m. liepos 3 d. ESTT sprendimas byloje T-565/12 *National Iranian Tanker Company prieš Tarybą*; 2014 m. gruodžio 9 d. ESTT sprendimas byloje T-439/11 *Sport-pari prieš Tarybą*.

<sup>20</sup> 2013 m. liepos 18 d. ESTT sprendimas byloje C-584/10 P *Komisija ir kiti prieš Kadi* (Kadi II), apeliacinis skundas dėl sprendimo T-85/09 *Kadi prieš Komisiją* (Kadi I).

<sup>21</sup> Žr., pvz., *LTTE prieš Tarybą*, T-208/11 ir T-508/11. Dėl šio sprendimo paduotas apeliacinis skundas byloje C-599/14 P.

atsižvelgiant į jų ryšį su Chartijoje nustatytais įpareigojimais, kad būtų garantuojamos joje nustatytos teisės. Jei nacionaliniam teismui kyla abejonių dėl Chartijos taikymo arba teisingo jos nuostatų aiškinimo, jis gali, o jeigu tai yra paskutinės instancijos nacionalinis teismas, – privalo kreiptis į ESTT su prašymu priimti prejudicinį sprendimą. Gavęs ESTT atsakymą, nacionalinis teismas gali išspręsti bylą. Nacionaliniai teisėjai reguliariai naudojami šia procedūra. Ji padeda plėsti su Chartija susijusią teismų praktiką ir stiprina nacionalinių teisėjų vaidmenį užtikrinant jos laikymąsi. 2014 m. nacionaliniai teisėjai pateikė 43 tokius prašymus priimti prejudicinį sprendimą<sup>22</sup>, t. y. šiek tiek daugiau nei ankstesniais metais<sup>23</sup>.

### **3.1. Pažeidimo tyrimo procedūra**

2013 m. Chartija buvo minima penkiose pažeidimo tyrimo procedūrose, o 2014 m. Komisija nuorodas į Chartiją pateikė 11 procedūrų, kurios buvo pradėtos remiantis SESV 258–260 straipsniais. Chartija valstybėms narėms aktuali tik tuomet, kai jos įgyvendina Sąjungos teisę. Todėl pažeidimo tyrimo procedūros, kuriose pateikiama nuoroda į Chartiją, turi būti susijusios su Sąjungos teisės nuostata, kuria remiantis taikoma Chartija.

Penkios iš 11 bylų susijusios su prieglobsčiu ir migracija<sup>24</sup>.

#### ***Pažeidimo tyrimo procedūros prieglobsčio ir migracijos srityse***

2014 m. Komisija pradėjo pažeidimo tyrimo procedūrą prieš valstybę narę dėl Gražinimo direktyvos<sup>25</sup>; per šią procedūrą keltos abejonės dėl sulaikymo trukmės, materialinių sulaikymo sąlygų, nemokamos teisinės pagalbos nesuteikimo sulaikymo centruose esantiems gražinamiems asmenims, nutarčių dėl sulaikymo iki šešių mėnesių teisminės kontrolės nebuvimo ir ribotos sprendimų pratęsti sulaikymo laikotarpį ilgiau nei šešiams mėnesiams peržiūros (Chartijos 4, 6 ir 47 straipsniai).

Prieš valstybę narę taip pat pradėta pažeidimo tyrimo procedūra dėl neteisingo Priėmimo sąlygų<sup>26</sup> ir Prieglobsčio procedūrų<sup>27</sup> direktyvų taikymo. Komisijai kilo abejonių dėl prieglobsčio procedūros trukmės, teisių gynimo būdų, susijusių su sprendimais atsisakyti suteikti prieglobstį, veiksmingumo, nemokamos teisinės pagalbos trūkumo, tam tikrų kategorijų prieglobsčio prašytojų sulaikymo, kurie, atrodo, buvo sulaikomi automatiškai ir neatsižvelgiant į individualų jų padėties įvertinimą, teisės į

---

<sup>22</sup> Žr. Komisijos tarnybų darbinio dokumento II priedą „2014 m. pateiktų prejudicinių sprendimų, kuriuose pateikiama nuoroda į Chartiją, apžvalga“.

<sup>23</sup> 2013 ir 2012 m. ESTT pateiktas 41 prašymas, kuriame pateikiama nuoroda į Chartiją.

<sup>24</sup> Daugiau informacijos pateikiama prie šios ataskaitos pridėtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente.

<sup>25</sup> Direktyva 2008/115/EB, OL L 348/98.

<sup>26</sup> Direktyva 2003/9/EB, OL L 31/18.

<sup>27</sup> Direktyva 2005/85/EB, OL 326/12.

veiksmingą teisinę gynybą siekiant apskūsti sulaikymo sprendimą ir nemokamos teisinės pagalbos teikimo sulaikymo metu (6 ir 47 straipsniai).

2014 m. Komisija nagrinėjo, kaip valstybės narės taikė Chartiją įgyvendindamos ES teisės aktus Sąjungos išorės sienų apsaugos srityje, visų pirma negražinimo principo (*non refoulement*) požiūriu (4, 6, 18 ir 19 straipsniai). Nerimą keliantys klausimai yra susiję su sulaikymo naudojimu ir trukme, sulaikymo sąlygomis, išskirtine nepilnamečių padėtimi, nemokama teisine pagalba ir veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis pagal kai kurių valstybių narių prieglobsčio suteikimo procedūras (Chartijos 6, 24 ir 47 straipsniai).

### ***Vizų kodeksas ir sprendimo atsisakyti išduoti vizą apskundimas***

2014 m. pabaigoje Komisija paragino penkias valstybes nares imtis priemonių ir suteikti galimybę teisminei įstaigai apskūsti sprendimus atsisakyti išduoti vizą, ją panaikinti ar atšaukti.

Vizų kodekso reglamente<sup>28</sup> nustatytos trumpalaikių ir oro uosto tranzitinių vizų išdavimo procedūros. Reglamentu valstybės narės įpareigojamos suteikti teisę apskūsti atsisakymą išduoti vizą arba vizos panaikinimą ar atšaukimą. Chartijos 47 straipsnyje fiziniams asmenims suteikiama teisė į veiksmingą teisinę gynybą teisme tais atvejais, kai pažeidžiamos Sąjungos teisėje įtvirtintos teisės ir laisvės. Tačiau atitinkamų valstybių narių nacionaliniuose įstatymuose numatyta galimybė skundus paduoti tik neteisminėms administracinėms įstaigoms. Komisija mano, kad tokia padėtis neatitinka 47 straipsnyje nustatyto nepriklausomo teismo principo.

### ***Romų vaikų segregacija švietimo srityje***

2014 m. rugsėjo mėn. Komisija prieš valstybę narę pradėjo pažeidimo tyrimo procedūrą dėl romų vaikų segregacijos švietimo srityje, nes tokia segregacija prieštarauja Rasinės lygybės direktyvai<sup>29</sup>. Diskutuodama su Komisija valstybė narė nurodė, kad savo veiksmus grindė su Chartija susijusia ESTT praktika. Todėl Komisija manė, kad reikia paaiškinti šios teismo praktikos nuostatas oficialiame pranešime, kuriame pateikė aiškią nuorodą į Chartijos 21 straipsnį, kuriuo draudžiama diskriminacija dėl rasės ir tautinės kilmės.

### ***3.2. ESTT gairės valstybėms narėms (prejudiciniai sprendimai)***

2014 m. atsakydamas į prašymus priimti prejudicinius sprendimus ESTT toliau teikė gaires nacionaliniams teisėjams Chartijos taikymo ir jos nuostatų aiškinimo klausimais.

---

<sup>28</sup> Reglamentas 810/2009/EB, OL L 243/1.

<sup>29</sup> Direktyva 2000/43/EB, OL L 180/22.



## ***Prieglobsčio prašytojų žmogaus orumas***

2014 m. gruodžio mėn. byloje *A, B, C prieš Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*<sup>30</sup>, atsakydamas į Nyderlandų Valstybės Tarybos pateiktus prejudicinius klausimus, ESTT priėmė sprendimą, kuriame, išnagrinėjęs metodus, taikomus vertinant prieglobsčio prašytojų pareiškimų dėl lytinės orientacijos patikimumą, išaiškino ES nuostatas, kuriomis reglamentuojamas prieglobsčio suteikimas. Pareiškėjai teigė baiminęsi savo šalyse būti persekiojami dėl homoseksualumo. Nacionalinis teismas ESTT klausė, ar ES teisėje yra nustatytos kokios nors ribos, susijusios su prieglobsčio prašytojų lytinės orientacijos patikrinimu. ESTT nustatė, kad Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvoje<sup>31</sup> ir Chartijoje nustatytos tokios ribos: nacionalinių institucijų taikomais metodais neturi būti pažeidžiamos pagrindinės teisės, pvz., teisė į žmogaus orumą (1 straipsnis) ir teisė į privatų ir šeimos gyvenimą (7 straipsnis). Iš pareiškėjų negalima reikalauti nieko, kas galėtų pažeisti jų žmogaus orumą arba asmens neliečiamybę, pvz., trikdantys ar žeminantys medicininiai tyrimai ar pseudomedicininiai testai, trikdanti apklausa arba intymų gyvenimą įrodančių nuotraukų ar vaizdo medžiagos reikalavimas ar priėmimas. Šis sprendimas sudaro sąlygas nacionalinėms institucijoms nuosekliau vertinti prašymus ir kartu užtikrinti visapusišką pagarbą pagrindinėms teisėms.

## ***Šalių lygiateisiškumo principas vartotojų apsaugos srityje***

*Sanchez Morcillo*<sup>32</sup> byloje, susijusioje su 47 straipsniu ir vartotojų procesinėmis teisėmis išieškojimo pagal hipoteka užtikrintą prievolę procese, ESTT atkreipė dėmesį į šalių lygiateisiškumo principą. ESTT laikėsi nuomonės, kad nacionalinis įstatymas prieštaravo Direktyvai dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais<sup>33</sup> ir Chartijos 47 straipsniui tais atvejais, kai įstatymu vartotojams nebuvo suteikta teisė paduoti skundą, nors kreditorius tokiomis pačiomis aplinkybėmis galėjo pasinaudoti šia teise.

ESTT taip pat atkreipė dėmesį į vartotojų pažeidžiamumą tais atvejais, kai jiems grėsė pavojus prarasti būstą. Sprendime *Kusinova*<sup>34</sup> ESTT nurodė, kad pagal ES teisę teisė į būsto neliečiamumą yra pagrindinė 7 straipsnyje garantuojama teisė, kurios nacionaliniai teismai turi laikytis įgyvendindami Direktyvą dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais.

---

<sup>30</sup> 2014 m. gruodžio 2 d. ESTT sprendimas sujungtose bylose C-148/13, C-140/13 ir C-150/13 *A, B, C prieš Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*.

<sup>31</sup> Direktyva 2004/83/EB, OL L 304/12.

<sup>32</sup> 2014 m. liepos 17 d. ESTT sprendimas byloje C-169/14 *Sanchez Morcillo*.

<sup>33</sup> Direktyva 93/13/EEB, OL L 95/29.

<sup>34</sup> 2014 m. rugsėjo 10 d. ESTT sprendimas byloje C-34/13 *Kusinova*.

## ***Ne bis in idem principas Konvencijoje dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo***

Zoran Spasic byloje<sup>35</sup> ESTT vertino Konvencijoje dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo (angl. CISA) nustatytos vykdymo išlygos suderinamumą su Chartijoje (50 straipsnis) įtvirtintu *ne bis in idem* principu.

CISA nustatyta, kad asmuo, dėl kurio teismo procesas baigtas vienoje valstybėje, negali būti teisiamas už tuos pačius veiksmus kitoje valstybėje (*ne bis in idem* principas). Tačiau CISA aiškiai nurodyta, kad šis principas taikomas tik jeigu bausmė buvo įvykdyta, yra vykdoma arba negali būti toliau vykdoma pagal bausmę paskyrusios šalies įstatymus (vykdymo išlyga). Tačiau Chartijos 50 straipsnyje nėra aiškios nuorodos į tokią išlygą. ESTT nustatė, kad CISA vykdymo išlyga neprieštaruja Chartijai.

### ***3.3. Nacionalinė teismų praktika, kurioje cituojama Chartija***

Nacionaliniai teisėjai atlieka pagrindinį vaidmenį užtikrindami pagrindinių teisių apsaugą ir teisinės valstybės principo laikymąsi. Pagrindinių teisių agentūros (FRA)<sup>36</sup> atlikti tyrimai patvirtina, kad 2014 m. valstybių narių aukščiausieji teismai toliau rėmėsi Chartija kaip orientaciniu ir įkvėpimo suteikiančiu teisės šaltiniu net ir tais atvejais, kai bylos nebuvo susijusios su ES teise.

Komisija remia teisėjų dialogą ir bendradarbiavimą. Naujas Europos teismų praktikos identifikatorius<sup>37</sup> padės lengviau suprasti ES priemonių išaiškinimą, kurį pateikė aukščiausieji nacionaliniai teismai, be to, jame pateikiami duomenys apie ES priemonių taikymą nacionaliniuose teismuose. Įgyvendinant kitą ES bendrojo finansavimo lėšomis finansuojamą projektą – „Europos teisminis bendradarbiavimas dalijantis nacionalinių teismų praktika, susijusia su pagrindinėmis teisėmis“ – parengtas teisėjams skirtas vadovas dėl teisminės sąveikos būdų ir surkurta nacionalinių teismų sprendimų duomenų bazė, kurioje sprendimų galima ieškoti pagal Chartijos nuostatą<sup>38</sup>.

### ***3.4. Informuotumo apie Chartiją didinimas***

2015 m. vasario mėn. atlikta Eurobarometro apklausa<sup>39</sup> parodė, kad pastaraisiais metais Chartijos žinomumas padidėjo labai nedaug: tik 14 proc. respondentų iš tikrųjų žinojo, kokio pobūdžio dokumentas yra Chartija (palyginti su 11 proc. 2012 m. ir 8 proc. 2007 m.). Apytiksliai 51 proc. respondentų girdėjo apie Chartiją, tačiau tiksliai nežinojo, koks tai dokumentas (palyginti su 53 proc.

<sup>35</sup> 2014 m. liepos 18 d. ESTT sprendimas byloje C-129/14 PPU *Zoran Spasic*.

<sup>36</sup> FRA 2014 m. metinė ataskaita bus paskelbta 2015 m. gegužės 22 d.

<sup>37</sup> [https://e-justice.europa.eu/content\\_european\\_case\\_law\\_identifier\\_ecli-175-lt.do](https://e-justice.europa.eu/content_european_case_law_identifier_ecli-175-lt.do).

<sup>38</sup> <http://www.eui.eu/Projects/CentreForJudicialCooperation/Projects/EuropeanJudicialCooperationinFR/Documents.aspx>.

<sup>39</sup> Eurobarometro apklausa Nr. 416, „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“, 2015 m. vasario 16–18 d. visose 28 ES valstybėse narėse vykdyta tiesioginė apklausa, pateikiama adresu [http://ec.europa.eu/public\\_opinion/archives/flash\\_arch\\_420\\_405\\_en.htm#416](http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_420_405_en.htm#416)

2012 m. ir 48 proc. 2007 m.). Eurobarometro apklausa taip pat atskleidžia poreikį visuomenės informuotumą žmogaus teisių klausimais didinti tam tikromis kryptimis. Pagrindinių teisių agentūros įgyvendinamo projekto CLARITY<sup>40</sup> tikslas – parengti rekomendacijas, padedančias susiorientuoti, į kurią įstaigą reikia kreiptis, kai pagrindinėms teisėms kyla pavojus (nacionalinė žmogaus teisių institucija, lygių galimybių įstaiga ir (arba) ombudsmenas). Kitas naujas projektas – „*Kreipkitės į tinkamą įstaigą Chartijos ginamų teisių klausimais. Naudotojams skirtas vadovas, padedantis nustatyti ES pagrindinių teisių chartijos pažeidimus*“ (angl. *Don't knock on the wrong door: CharterClick! A user-friendly tool to detect violations falling within the scope of the EU Charter of Fundamental Rights*)<sup>41</sup> – pradėtas 2015 m. vasario mėn. ir yra bendrai finansuojamas Pagrindinių teisių ir pilietybės (angl. FRC) programos lėšomis.

Poreikis didinti informuotumą apie Chartiją ir nustatyti konkrečius valdžios institucijų mokymo poreikius ir geriausią patirtį aptartas 2014 m. gruodžio mėn. vykusioje konferencijoje „*Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija: praktikuojančių teisininkų ir valstybės pareigūnų mokymo poreikių vertinimas ir tenkinimas*“<sup>42</sup>. Dalyviai pasiūlė nustatyti bendrąsias mokymo strategijas, patirties ir priemonių gaires siekiant didinti informuotumą apie Chartiją ir skatinti ją įgyvendinti vietos, regionų, nacionaliniu ir ES lygmenimis ir pabrėžė esminį pilietinės visuomenės ir nacionalinių žmogaus teisių įstaigų vaidmenį. ES finansuoja su Chartija susijusių valdžios institucijų mokymo veiklą ir 2014–2020 m. toliau tai darys<sup>43</sup>.

## 4. Europos žmogaus teisių konvencija

2014 m. gruodžio 18 d. ESTT pateikė nuomonę dėl ES prisijungimo prie EŽTK susitarimo projekto. Teisingumo Teismas nustatė su ES teisės suderinamumu susijusias problemas; jis nusprendė, kad prisijungimo susitarimo projektas prieštarauja ES sutarties 6 straipsnio 2 daliai ir susijusiam Protokolui Nr. 8. Teisingumo Teismas paragino atlikti tam tikrus pakeitimus siekiant užtikrinti Sąjungos teisės viršenybę atsižvelgiant į Chartijos 53 straipsnyje nustatytas galimybes, susijusias su tvirtesnėmis pagrindinėmis teisėmis valstybių narių konstitucijose; išlaikyti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą visų pirma laisvės, saugumo ir teisingumo srityje ir sąsajas su EŽTK nauju papildomu Protokolu Nr. 16; išsaugoti išimtinę ESTT jurisdikciją sprendžiant valstybių narių ginčus dėl Sutarčių

<sup>40</sup> <http://fra.europa.eu/en/project/2013/clarity-complaints-legal-assistance-and-rights-information-tool-you>.

<sup>41</sup> <http://www.eui.eu/Projects/CentreForJudicialCooperation/Projects/CharterClick/Charterclick.aspx>.

<sup>42</sup> [http://ec.europa.eu/justice/events/fundamental-rights-charter-training-2014/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/justice/events/fundamental-rights-charter-training-2014/index_en.htm).

<sup>43</sup> Teisės specialistų mokymas apie Chartiją ir informavimo apie Chartijos taikymą veiksmai yra pagal FRC programą paskelbto kvietimo teikti pasiūlymus prioritetai. 2013 m. pasibaigus kvietimo teikti pasiūlymus terminui, šios srities projektams skirta apytiksliai 2,8 mln. EUR (t. y. 25 proc. viso biudžeto); 2012 m. šiai sričiai skirta 1,9 mln. EUR iš 20,9 mln. EUR biudžeto (t. y. 7 proc. viso biudžeto). Pagal 2014–2020 m. finansinį planą teisminių institucijų ir praktikuojančių teisininkų mokymas apie Chartiją vykdomas pagal Teisingumo programą (2014–2020 m.). Be to, mokymo veikla ir informuotumo didinimo veikla taip pat bus remiama pagal Teisių, lygybės ir pilietybės programą (2014–2020 m.), kurioje daugiausia dėmesio bus skiriama fizinių asmenų teisėms.

aiškinimo ar taikymo; aptarti tam tikrus Europos Žmogaus Teisių Teismo bylą, kuriose dalyvauja ES, procedūrinius aspektus ir užtikrinti teisminę apsaugą bendros užsienio ir saugumo politikos srityje.

Komisija toliau visapusiškai įsipareigoja siekti, kad ES prisijungtų prie EŽTK. Prisijungus prie EŽTK bus sustiprintos pagrindinės vertybės, padidintas ES teisės veiksmingumas ir Europoje užtikrinta nuoseklesnė pagrindinių teisių apsauga. Prisijungimas prie EŽTK tebėra labai svarbus uždavinys. Be to, ES institucijos yra teisiškai įpareigosios siekti sudaryti prisijungimo susitarimą, kuris atitinka Sutartyse, visų pirma Lisabonos sutarties Protokole Nr. 8, nustatytus reikalavimus. Dabar Komisija aiškinasi, kokių tolesnių veiksmų būtų naudingiausia imtis.

Nepaisant to, kada bus prisijungta prie EŽTK, visos ES institucijos ir valstybės narės yra įpareigosios aiškinti Chartiją pagal dabartinę Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją. Chartijos 52 straipsnio 3 dalyje nustatyta teisinė pareiga Chartijos teisėms ir EŽTK teisėms suteikti tokią pačią prasmę ir nustatyti tokią pačią taikymo sritį tiek, kiek Chartijoje įtvirtintos teisės sutampa su EŽTK įtvirtintomis teisėmis. Pagrindinių teisių chartijos<sup>44</sup> aiškinamuosiuose raštuose išvardijami Chartijos straipsniai, kurių prasmė ir taikymo sritis sutampa su atitinkamais EŽTK straipsniais, ir straipsniai, kurių prasmė yra vienoda, bet taikymo sritis skiriasi. Nors Chartijoje nenustatyta teisinė pareiga aiškinimą derinti su Jungtinių Tautų sutartimis, ESTT, aiškindamas ES teisės aktuose nustatytas teises, remiasi JT dokumentais. Pavyzdžiui, aiškindamas sąvoką „negalia“ byloje *Kaltoft*<sup>45</sup>, ESTT vertino, ar patologinis nutukimas gali būti laikomas negalia pagal Vienodo elgesio įdarbinant direktyvą, ir šiuo atveju rėmėsi Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijoje, kurios šalis yra ES, pateikta formuluote<sup>46</sup>.

## **5. Aktualių klausimų skiltis: pagrindinės teisės ir skaitmeninė darbotvarkė**

Dėl skaitmeninės revoliucijos visuomenei, piliečiams ir įmonėms atsivėrė daug galimybių. Tačiau nerimą kelia ir pagrindinių teisių apsaugos skaitmeninėje aplinkoje klausimai. Vienas iš naujų skaitmeninių tendencijų pavyzdžių yra susijęs su itin aktyviu asmens duomenų rinkimu, naudojimu ir skirstymu. Atsižvelgiant į paviešintą informaciją apie pasaulines stebėjimo programas, aiškėja, kad būtina nustatyti veiksmingesnes pagrindinių teisių apsaugos priemones, visų pirma tai pasakytina apie teisę į privatumą ir asmens duomenų apsaugą.

---

<sup>44</sup> 2007/C 303/02, OL C 303/17.

<sup>45</sup> 2014 m. gruodžio 18 d. ESTT sprendimas byloje C-354/13 *Kaltoft*.

<sup>46</sup> Direktyva 2000/78/EB, OL L 303/16.

Komisija atidžiai stebi pasaulines priemones<sup>47</sup>, susijusias su pagrindinėmis teisėmis skaitmeninėje visuomenėje, pvz., Europos Tarybos gaires dėl žmogaus teisių interneto naudotojams<sup>48</sup>. Be kitų įvairių klausimų, keliami ir vienodos prieigos prie interneto, fizinių asmenų diskriminavimo kuriant profilius pavojaus ir galių pusiausvyros nebuvimo tarp duomenų turėtojų ir tų, kurie tokius duomenis sąmoningai ar netyčia pateikia, klausimai. Nauji klausimai yra susiję su intelektinės nuosavybės teisėmis ir interneto platformų kūrėjų pareigomis vykdyti terorizmo ir organizuoto nusikalstamumo prevenciją ir užkirsti jiems kelią.

Chartijos 8 straipsnyje garantuojama asmens duomenų apsauga skaitmeniniame pasaulyje tampa vis svarbesnė. 2012 m. sausio mėn. Komisija paskelbė pasiūlymus dėl Bendrojo duomenų apsaugos reglamento<sup>49</sup> ir Duomenų apsaugos policijos ir baudžiamosios teisenos institucijose direktyvos<sup>50</sup>. 2014 m. kovo 12 d. per pirmąjį svarstymą Europos Parlamentas pritarė pasiūlymams<sup>51</sup>. Komisija toliau derėjosi su JAV partneriais dėl bendrojo duomenų apsaugos susitarimo, kuriuo būtų užtikrinama asmens duomenų perdavimo iš ES į JAV ir atvirkščiai teisėsaugos tikslais apsauga, ir naujo saugaus uosto režimo, susijusio su duomenų perdavimu į JAV, sąlygų.

ESTT pabrėžė ne tik poreikį tinkamai saugoti pagrindines teises skaitmeninėje aplinkoje, bet ir užtikrinti jų pusiausvyrą. Byloje *Digital Rights Ireland* Teisingumo Teismas dar sykį pakartojo, kad ES institucijos savo veikloje, kuria daromas poveikis teisei į privatumą, privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą, privalo laikytis Chartijos. Jis paskelbė, kad Duomenų saugojimo direktyva negalioja, nes joje buvo neproporcingai ribojamos Chartijoje garantuojamos teisės į privatumą ir asmens duomenų apsaugą. Direktyvoje buvo reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad telekomunikacijų paslaugų teikėjai saugotų savo klientų srauto ir vietos duomenis nuo šešių mėnesių iki dvejų metų ir paprašius leistų teisėsaugos institucijoms susipažinti su šiais duomenimis sunkių

---

<sup>47</sup> Žr., pvz., dabar vykstančias diskusijas dėl didelės apimties duomenų (angl. *Big Data*), kurių santrauka pateikiama JAV Baltųjų Rūmų ataskaitoje apie didelės apimties duomenis ir privatumą ([http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/big\\_data\\_privacy\\_report\\_5.1.14\\_final\\_print.pdf](http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/big_data_privacy_report_5.1.14_final_print.pdf)), Prancūzijos Valstybės Tarybos ataskaitą apie skaitmenines technologijas ir pagrindines teises (<http://www.conseil-etat.fr/content/download/33163/287555/version/1/file/Digital%20technology%20and%20fundamental%20rights%20and%20freedom.pdf>) arba Italijos deklaracijos dėl teisių internete projektą, kurį parengė Italijos Deputatų Rūmų Teisių ir pareigų internete tyrimo komitetas ([http://www.camera.it/application/xmanager/projects/leg17/attachments/upload\\_file/upload\\_files/000/000/189/dichiarazione\\_dei\\_diritti\\_internet\\_inglese.pdf](http://www.camera.it/application/xmanager/projects/leg17/attachments/upload_file/upload_files/000/000/189/dichiarazione_dei_diritti_internet_inglese.pdf)).

<sup>48</sup> Žr. <http://www.coe.int/en/web/internet-users-rights/guide>.

<sup>49</sup> Pasiūlymas dėl reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, COM(2012) 11 *final*.

<sup>50</sup> Pasiūlymas dėl direktyvos dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ar traukimo baudžiamojon atsakomybėn už jas arba baudžiamųjų sankcijų vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, COM(2012) 10 *final*.

<sup>51</sup> 2014 m. kovo 12 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija (COM(2012) 0010 – C7-0024/2012–2012/0010(COD)).

nusikaltimų ir terorizmo tyrimo, nustatymo ir baudžiamojo persekiojimo tikslais. *Google* byloje<sup>52</sup> ESTT išaiškino, kad *Google*, kaip ES įsisteigęs duomenų valdytojas, privalo laikytis ES duomenų apsaugos įstatymų (Chartijos 7 ir 8 straipsniai) ir todėl tam tikromis aplinkybėmis privalo tenkinti prašymus pašalinti sąsajas su tam tikrais asmens duomenimis (teisė būti pamirštam).

Savo politinėse gairėse, skirtose Europos Parlamentui, Pirmininkas J. C. Junckeris paragino spręsti problemas, susijusias su telekomunikacijos reguliavimu, autorių teisėmis ir duomenų apsaugos įstatymais, radijo bangų kontroliavimu ir konkurencijos teise<sup>53</sup>. Bendrosios skaitmeninės rinkos (angl. DSM) strategija yra viena iš šios kadencijos Komisijos pavyzdinių iniciatyvų. Piliečių tikėjimas ir pasitikėjimas yra pagrindiniai šios strategijos ramsčiai ir svarbios išankstinės be sutrikimų veikiančios DSM sąlygos. Tai taip pat reiškia tvirtą ir veiksmingą pagrindinių teisių apsaugą internete. Be to, norint naudotis visomis DSM suteikiamomis teisėmis, reikia patenkinti neįgalių asmenų poreikius.

Komisija nuolat stebi pagrindinių teisių apsaugos pokyčius visose politikos srityse, kaip reikalaujama Chartijoje. Pagrindinės teisės nėra skirtos visų pirma saugumui didinti ar rinkos politikai remti, jos pačios savaime yra svarbios siekiant užtikrinti atvirą ir demokratinę visuomenę.

## 6. Išvada

Komisija yra įsipareigojusi ES užtikrinti aukšto lygio pagrindinių teisių apsaugą. Ji siekia užtikrinti, kad visi pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir veiksmai visiškai atitiktų Chartiją.

Atsižvelgdama į mūsų visuomenei nuolat kylančius pavojus, Komisija užtikrins, kad jos požiūris į saugumą visiškai atitiktų poreikį skatinti pagrindines teises. Atsižvelgdama į naujausias tendencijas ir laikydamosi ESTT ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos, Komisija taip pat atnaujina pagrindinių teisių politiką, ir tai daro tiek rengdama skaitmeninę darbotvarkę, tiek sprenddama migracijos uždavinius.

Chartija taikoma visoms ES institucijoms ir valstybėms narėms, kai jos įgyvendina ES teisę. Komisija griežčiau reikalauja, kad valstybės narės laikytųsi Chartijos.

Komisija ketina skatinti pagrindines teises visoje ES, visų pirma 2015 m. spalio mėn. surengdama pirmąjį metinį kolokviumą pagrindinių teisių klausimais.

---

<sup>52</sup> 2014 m. gegužės 13 d. ESTT sprendimas byloje C-131/12 *Google Spain prieš Google*.

<sup>53</sup> Žr. Pirmininko J. C. Junckerio politines gaires, kurias galima rasti adresu [http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market/index\\_lt.htm](http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market/index_lt.htm).